

Een wissel op de toekomst ACW houdt congres

| Ann Demeulemeester |

Op 24 april houdt het ACW congres. Daarmee houdt het zijn voornemen gestand om vierjaarlijks een strategisch beleidsplan aan de achterban voor te leggen. Deze aanpak is relatief nieuw: ze werd pas geïntroduceerd in 2004. Daarvoor waren de congressen bijna integraal op thema's en inhoudelijke visie geconcentreerd. Vanaf 2004 is de stap gezet om met de achterban van de hele Christelijke Arbeidersbeweging te debatteren en keuzes te maken over de strategische aanpak van de bewegingswerking aan de basis, over de koepelfunctie van het ACW en de samenwerking binnen de Christelijke Arbeidersbeweging en, tot slot, over de politieke opdracht van het ACW.

Het belang van een dergelijk congres mag niet onderschat worden. We schetsen de achtergrond en de context, evalueren de uitvoering van het vorige congres en lichten het voorbereidingsproces van het nieuwe congres door. We stellen vast dat nadenken over de strategie van de Christelijke Arbeidersbeweging, en het ACW in het bijzonder, geen eenvoudige oefening is, maar dat er veel behoefte aan én dus betrokkenheid rond is. We concluderen dat zo'n strategische oefening veel vruchten afwerpt. Er komt meer doelgerichtheid en perspectief in de aanpak, en dus meer houvast. Problemen worden bespreekbaar, afspraken worden toetsbaar, resultaten zichtbaar.

De Beweging in de wereld

De uitdagingen waarvoor we staan, zijn niet min. De wereld ontwikkelt en verandert aan een tempo dat voor de meeste mensen moeilijk bij te houden is. Met deze snelle veranderingen manifesteren zich scherpe crisissen. Het systeem lijkt te kraken. Sommigen voorspellen een totale omslag of crash. De meesten voelen sluipende, maar diepgaande verschuivingen op economisch, sociaal, cultureel en ecologisch vlak.

Het ACW heeft al twee Vlaamse Sociale Weken gewijd aan deze veranderingen. (Maar je kunt gerust zeggen dat elke Vlaamse Sociale Week de voorbije eeuw gewijd was aan een maatschap-

pelijke, economische of politieke ontwikkeling/verandering.) De Sociale Week in 2007, nog vóór de financiële en economische crisis, focuste op zes veranderingen: de globalisering, de klimaatopwarming, de verstedelijking, de intercultureelheid, de digitale kloof, de vergrijzing. De Sociale Week in 2009 nam ook deze veranderingen als uitgangspunt, maar focuste op de maakbaarheid. Ondergaan we deze veranderingen of kunnen we daarentegen mee de toekomst en de samenleving (blijven) maken? Welke overheid hebben we dan nodig, welke taak is dan weggelegd voor het middenveld, voor de Christelijke Arbeidersbeweging?

Het is de fundamentele overtuiging en bestaansreden van de Beweging dat de wereld maakbaar is. Werknemers, burgers, gewone mensen hebben een impact op hun omgeving, op voorwaarde dat ze hun krachten bundelen. Stem geven aan dikwijls stemloze individuele mensen, samen opkomen voor een maatschappijvisie, samen solidariteit gestalte geven is de kracht van de sociale beweging die het ACW is.

Dit vereist een sociale beweging die immer alert is. Het ACW moet de vinger aan de pols houden van de samenleving, het moet op scherp staan voor de bedreigingen van het solidariteitsverhaal dat is opgebouwd in Vlaanderen, België, Europa, met het Zuiden.

Het ACW moet zich ook openstellen voor de nieuwe bedreigingen waar het niet zo vertrouwd mee is en waar het minder kon/kan terugvallen op eigen programma's, netwerken en deskundigheid. Om dit te vermijden, is de afgelopen vijftien jaar veel geïnvesteerd in een toenemende aandacht voor bijvoorbeeld internationalisering, duurzame ontwikkeling, diversiteit, *empower-*

ment van kansarme groepen (armen, etnisch-culturele minderheden).

Die aandacht ligt vervat in de Fundamentele Doelstellingen van het ACW, een visionair document dat blijvend een antwoord biedt op de actuele vraagstukken waar we mee geconfronteerd worden. De bestuursprogramma's of inhoudelijke beleidsplannen die op de voorbije congressen zijn goedgekeurd, bevatten op hun beurt allerlei concrete programmapunten waarmee het ACW aan de slag gaat om zijn solidaire, duurzame en democratische samenleving te maken. Dit is immers ons kompas: sociale rechtvaardigheid (dus herverdeling en solidariteit), duurzaamheid (met focus op het sociale), democratie (participatie en een onmisbare plek voor het middenveld).

In dit congres zal duidelijk een accent liggen op de strijd tegen armoede, op duurzaamheid én op de combinatie ervan. Ons streven naar een sociaal rechtvaardige samenleving kan niet meer los gezien worden van de evolutie of transitie naar een meer duurzame samenleving en economie. De gevolgen van de globalisering met zijn overbelasting van de aarde zijn niet alleen groot voor het milieu en het klimaat, maar ook en vooral op sociaal vlak. Bovendien zijn de gevolgen voor de (wereld)bevolking zeer ongelijk en onrechtvaardig gespreid. Zij die het minst hebben bijgedragen tot het probleem, zullen er als eersten het slachtoffer van zijn via milieurampen, hoge brandstofprijzen, uitputting van de grondstoffen, tekort aan drinkwater en/of hoge voedselprijzen. De duurzame alternatieven zijn - helaas - vaak nog onvoldoende toegankelijk of betaalbaar voor iedereen. Fiscale maatregelen die milieubelastend gedrag straffen, treffen de

zwaksten navenant scherper. De Christelijke Arbeidersbeweging moet wegen vinden naar een duurzame economie met duurzame jobs, duurzame fiscaliteit die herverdelend blijft en duurzame consumptie (minder energieverbruik, andere mobiliteit...).

Maar dé centrale boodschap van het congres is zonder twijfel de strijd tegen uitsluiting en armoede. De cijfers voor Vlaanderen zijn ontluisterend: armoede is toegenomen de voorbije tien jaar! Meer dan ooit moet het ACW solidariteit, herverdeling en een krachtadig gelijkkanalenbeleid naar voren schuiven. In het *inhoudelijk* beleidsplan worden een geïntegreerde visie én diverse concrete beleidsvoorstellen samengebracht. Maar het vormt ook het uitgangspunt voor het *strategisch* beleidsplan. Solidariteit en armoedebestrijding kleuren ook de aanpak van basiswerking. Ze staan centraal in diverse samenwerkingsprojecten binnen de Beweging, al dan niet met andere partners. Tot slot, zal de politieke werking systematisch in het teken staan van een meer sociaal rechtvaardig beleid.

De strategie van de Beweging

De ontwikkelingen op wereldschaal stralen rechtstreeks af op het dagelijkse leven van mensen, op hun denken, doen en zijn. En daarom stralen ze ook af op de werking van de Christelijke Arbeidersbeweging zelf. Het is ook voor de Beweging een hele uitdaging om te gaan met desolidarisering, verlies van geloof in maakbaarheid, fragmentering en versnippering, onzekerheid, identiteitsverlies, spanning tussen culturen en religies, dualisering.

Het programma voor solidariteit, duurzaamheid en democratie is actueler dan ooit, maar hier-

rond beweging maken is minder vanzelfsprekend. Het is een hele opdracht om voldoende vrijwilligers te vinden die zich engageren. Rekrutering, vorming en ondersteuning van vrijwilligers in een snel veranderende samenleving vragen maatwerk.

Voldoende jongeren, vrouwen, kortgeschoolden, mensen van een andere origine en kansarmen bereiken is niet eenvoudig. De vrijwilligersgroep van de Beweging moet een 'spiegel van de samenleving' zijn. Dat maakt het voor de Beweging mogelijk om een goed 'venster op de samenleving' te zijn, om alert te zijn voor nieuwe en relevante maatschappelijke problemen en om het sociale beleid bij te sturen. Mensen met een heel verscheiden achtergrond, opleiding en leeftijd garanderen een rijk palet aan inzichten, meningen en competenties. Dat maakt meer en ander bewegings- en beleidswerk mogelijk en komt de kwaliteit ervan ten goede.

Mensen die actief zijn in een vereniging voelen zich opgenomen in een sociaal netwerk en zijn optimistischer, gezonder en gelukkiger, zo blijkt uit onderzoek. Helaas zijn er ook steeds meer mensen die zich eenzaam voelen. Zelfs volledige groepen hebben steeds minder contact met elkaar, wat de dualisering van de samenleving in de hand werkt.

Het bewegingswerk vormt een sterke troef om het sociaal weefsel te herstellen en om verbon-

Ann Demeulemeester
is algemeen secretaris ACW

denheid te creëren. In een stedelijke omgeving verloopt dit anders dan in meer landelijke gebieden.

Het ACW wil tot op plaatselijk niveau snel en adequaat inspelen op actuele problemen: een evenwichtsoefening tussen snel op de bal spelen en tijd nemen voor consultatie van de achterban, tussen actie voeren en politieke contacten. Veel vraagstukken zijn complex: een draagvlak opbouwen wordt er niet eenvoudiger op. De link tussen lokale problemen en wereldproblemen is niet makkelijk duidelijk te maken. Mensen zijn wel sterk gericht op wat er gebeurt in straten, buurten en wijken. De structuren en werkvormen van de Beweging moeten voldoende flexibel zijn om in te spelen op die verschillende niveaus en actuele noden. Nieuwe initiatieven moeten meer kansen krijgen. De Beweging moet innoveren om voldoende slagkracht te behouden en te kunnen inspelen op de maatschappelijke veranderingen.

Het antwoord op al die uitdagingen zit echter niet alleen in vernieuwen, maar ook in het beter benutten van de eigen mogelijkheden, in het exploiteren van de sterktes van de Christelijke Arbeidersbeweging. Onze Beweging is immers een fantastisch samenwerkingsverband van heel diverse organisaties, diensten en geassocieerde partners. Afstemming van programma's en acties, synergie en samenwerking bieden enorme mogelijkheden om een antwoord te bieden op de vraag naar een kwaliteitsvol, innovatief en flexibel aanbod (op verschillende vlakken van ontmoeting, dienstverlening en beleidsgerichte actie). Wegen op beleid vereist niet alleen sterke bewegingswerking aan de basis en een goede synergie binnen de Beweging. Er ligt ook een

agenda extern. Sterk aanwezig zijn in de media is in elk geval primordiaal. Ook de aandacht voor de inspraakkanalen mag niet verslappen. Het model van een beleid dat participatief tot stand komt, van onderuit met inspraak van alle bevolkingsgroepen, wordt onder vuur genomen. De toenemende juridisering van (belangen)conflicten haalt ons participatief model onderuit. De Beweging ziet zich uitgedaagd om ook op dit vlak vernieuwend te werken.

Samenwerken met andere organisaties is onmisbaar geworden om te kunnen wegen op beleid, maar dit slurpt veel energie op. Het gaat soms gepaard met verlies van zichtbaarheid en profilering van de eigen organisaties. Samenwerking is echter onmisbaar om breder te kunnen mobiliseren, om meer deskundigheid bijeen te brengen, om op verschillende niveaus en vlakken tegelijk te kunnen ageren, om gehoord te worden.

De strategie van het ACW om te wegen op beleid is gediversifieerd. Dat gaat van actie voeren en campagnes opzetten, over dossiervorming, samenwerking met andere middenveldorganisaties, overleg met ambtenaren en experts en contacten met politieke beleidsvoerders. Je moet van vele markten thuis zijn als je wilt "scoren van op het middenveld". Een heel bijzonder onderdeel van de beleidsgerichte strategie is de politieke werking. In functie van dossiers neemt het ACW contact met politici uit diverse democratische politieke partijen, echter nog steeds met een voorkeur voor de christendemocratische politici die aanleunen bij het ACW. Werken met ACW-erkende mandatarissen wordt gezien als hefboom en kans. Het wederzijds engagement blijft essentieel voor een goede samenwerking: op die

manier kunnen mandatarissen de signalen van onze achterban beluisteren en opvolgen, en zo kan het ACW zorgen voor voldoende doorstroming van standpunten en voor ondersteuning.

De uitdaging van dit congres

In de aanloop van het congres van 2004 is heel veel aandacht besteed aan het doorpraten van de bewegings- en politieke strategie van het ACW én aan de koepelopdracht. De grote bezorgdheid voor en betrokkenheid van vrijwilligers en beroepskader bij hun organisatie (en de toekomst ervan) creëerden een solide basis voor het formuleren van stevige krachtlijnen voor de komende tien jaar.

Intussen zitten we ruim halfweg die periode. De actieplannen die de krachtlijnen in de praktijk moeten invullen, hebben de afgelopen jaren geleid tot een waaier aan vernieuwende initiatieven.

Nu gaan we voor een nieuwe beleidsperiode. De inhoud van de actieplannen blijft actueel, maar zoals uit de evaluatie is gebleken, hebben we in de komende periode nood aan duidelijke focuspunten. We willen uitkristalliseren: uitmaken wat essentieel is om energie aan te besteden. Daarom oogt het strategisch plan beknopter. Het is meer gebald, meer gefocust. Maar de strategische doelen die het bevat zijn niet te onderschatten. Daarenboven willen we echt een aantal doorbraken realiseren: een aantal mijlpalen zetten om de vernieuwing stabiel te verankeren. Soms zal daarvoor losgelaten moeten worden, zullen keuzes moeten gemaakt worden.

Het is een krachttoer op zich om dit keuzeprocess, om deze besprekingen op te zetten met zoveel verschillende betrokkenen uit verschillende regio's en deelorganisaties. Vanzelfsprekend is het geenszins. Maar het is meer dan de moeite waard. Want iedereen moet zich achteraf herkennen in het verhaal, iedereen moet er inspiratie in vinden. En het belangrijkste van al: we moeten er elkaar kunnen over aanspreken. Een congres is een gemeenschappelijk engagement met en voor de toekomst van de Beweging.

De toekomst van de Beweging: niet over een nacht ijs

Om zoveel mogelijk mensen bij dit belangrijke gebeuren te betrekken, om na te gaan wat er leeft aan verwachtingen en ideeën, is er al een hele weg afgelegd. Waar liggen momenteel de uitdagingen voor de Beweging? Wat zijn belangrijke toekomstperspectieven? Honderden medewerkers werden hierop bevraagd via de Bewegingsbarometer. Tegelijk werden de resultaten van het vorige congres ook gerapporteerd in een voortgangsrapport. Op de ACW-raad van 3 oktober 2009 gingen daarna honderden trekkers van de Beweging in dialoog met elkaar. Ze bepaalden de prioriteiten en aandachtspunten voor de toekomst. Vervolgens vonden verspreid over Vlaanderen tweëndertig focusgesprekken plaats. Alle ideeën, suggesties, bekommernissen werden gebundeld en in een congresstekst gegoten.

“

De cijfers voor Vlaanderen zijn ontluisterend: armoede is toegenomen de voorbije tien jaar! Meer dan ooit moet het ACW solidariteit, herverdeling en een krachtig gelijkheidsbeleid naar voren schuiven.

Het congres van 2004 bracht een grote dynamiek op gang. Wat is bereikt?

Het congres besteedde zeer veel aandacht aan

de plaats en de ondersteuning van de vrijwilliger. Uit de bevraging nu blijkt dat de vrijwilliger opnieuw meer centraal staat en dat er belangrijke vooruitgang

is geboekt op het vlak van ondersteuning.

De basiswerking werd versterkt en vernieuwd dankzij intensieve procesbegeleiding. Ook de deelorganisaties kozen voor soortgelijke begeleidingsmodellen. Tal van vernieuwende initiatieven en experimenten zagen het licht. In opdracht van het ACW deed het Hoger Instituut voor de Arbeid onderzoek naar veranderende vrijwillige inzet en het effect daarvan voor de Beweging. De onderzoekers analyseerden een aantal vernieuwende projecten naar kritische succesfactoren. Grote troef van de Beweging blijkt verbondenheid en de kans om zich nuttig in te zetten voor de samenleving. Deze enorme kracht moeten we verder uitspelen in een doorzicht vrijwilligersmanagement, gecombineerd met projectwerking binnen een duidelijk proces.

Zonder twijfel legde het congres van 2004 de basis voor een dynamiek rond synergie en samenwerking binnen de Christelijke Arbeidersbeweging. Hoogtepunt hiervan was het bewegingsproject rond sociale zekerheid. Maar er waren zoveel meer gemeenschappelijke acties rond zondagsrust, geneesmiddelen, de loonkloof, betaald educatief verlof, sociale uitkeringen, klimaat, kinderopvang... om niet te spreken van de talrijke initiatieven op verbondelijk of plaatselijk vlak. Daarnaast zagen diverse synergieprojecten het licht op het vlak van ondersteunende diensten en werd er heel intensief overlegd op nationaal en verbondelijk

“

Wat leerden we: het belang van de dynamiek van dingen *doen* i.p.v. vergaderen. Vergadercultuur loslaten was nodig om meer actiegericht, themagericht en projectmatig te werken.

niveau over planning en programmering, over bewegingsondersteuning en over communicatie en vorming. De synergie moet een hoogtepunt bereiken

in het bewegingsproject van gemeenschappelijke werking aan de basis. Na een intensieve voorbereiding tussen de sociaal-culturele takken zal eerstdaags het team van start gaan dat deze nieuwe gemeenschappelijke basiswerking op gang zal trekken.

Wie zegt nieuwe basiswerking, denkt meteen aan verjonging. Jongerenoverleg, specifieke jongereninitiatieven zoals Novarock, samenwerking met de jeugdbewegingen, meer aanbod naar jonge gezinnen met kinderen: geen spoor werd onverkend gelaten. Wat leerden we: het belang van de dynamiek van dingen *doen* i.p.v. vergaderen. Vergadercultuur loslaten was nodig om meer actiegericht, themagericht en projectmatig te werken. Verwachtingen t.a.v. vrijwilligers, vooral van nieuwe vrijwilligers, mogen niet te hoog zijn, maar realistisch: "elk engagement telt, hoe klein of breed ook". Structuur durven loslaten: leren denken in het begeleiden van processen en niet primordiaal vanuit structuren. Door de vernieuwende initiatieven werden waardevolle ervaringen opgedaan, alhoewel ook er regelmatig teleurstellingen vielen te noteren.

Eenzelfde verhaal is te vertellen over het beweging maken in de stad: door de veranderende netwerken is bewegingswerk aartsmoelijk geworden. Maar tegelijk bieden net de steden veel kansen tot vernieuwend bewegingswerk. De genomen initiatieven dáár kenmerken zich bijna

alle door samenwerking tussen meerdere partners.

Dezelfde netwerking en samenwerkingsverbanden zijn ook terug te vinden in de beleidsgerichte werking van het ACW en in de internationale werking. Wat deze laatste betreft, ging op het congres van 2006 de hele Beweging een engagement aan m.b.t. de internationale strategie. Sedertdien werd een nieuw netwerk, het Sociaal Forum, gelanceerd.

In België en Vlaanderen volgden de thematische samenwerkingsverbanden, allianties en netwerken waarin de Beweging actief is, elkaar op. Veelal waren ze noodzakelijk om krachtig te kunnen wegen op het beleid, zoals bijvoorbeeld met de armoedebeweging in het kader van de Decenniumdoelen of met 11.11.11 voor Waardig Werk. In het streven naar meer diversiteit en interculturaliteit zette het ACW zelfs de stap naar een nieuw geassocieerd partnerschap, ditmaal met het Internationaal Comité.

Om de betrokkenheid van mensen op de politiek en de samenleving te verhogen, zagen heel wat initiatieven van politieke en maatschappelijke vorming het licht. Verder investeerde de Beweging veel in kandidaat-politici. Mensen die zich politiek engageerden vonden vervolgens ook de weg naar het maatschappelijk project en bewegingswerk van het ACW.

De keuzes voor de toekomst

De kerntaak van het ACW zal blijven om een antwoord te geven op de sociale rechtvaardigheidsvraagstukken van vandaag. We streven naar een sociale samenleving waar mensen niet uitgesloten worden, waar ongelijkheid vermindert in plaats van toeneemt. We willen dat berei-

ken door de vrijwillige inzet van gewone mensen te ondersteunen. Iedereen heeft een waardevolle inbreng in een vrijwilligersgroep. Daarom leggen we de klemtoon op meer diverse groepen van medewerkers. We zoeken naar de ideale mix van verschillende competenties en ervaringen. Doel is om op die manier meer mensen met elkaar te verbinden.

Ook het wegen op beleid laten we niet los. De vroegere keuzes willen we zeker doortrekken en zelfs versterken. Daar komt nog bij dat we meer pro-actief willen optreden. Samenwerken met andere organisaties wierp in het verleden al zijn vruchten af. Geen reden dus om daar mee te stoppen, maar om, integendeel, nog meer en gediversifieerde samenwerking aan te gaan. Waarbij we er wel over waken dat de samenwerking voldoende een tweerichtingsverkeer is. Omdat we inspraak zo belangrijk blijven vinden, zoeken we naar nieuwe vormen van betrokkenheid en investeren we nog meer in vorming en ondersteuning van onze vrijwilligers die actief zijn in inspraakorganen. Ook de samenwerking met politici blijft verankerd. Ze wordt nog sterker gebaseerd op een wederzijds engagement.

Het is absoluut een hele klus om zoveel verwachtingen om te buigen tot een krachtig toekomstplan waar iedereen zich in herkent en wil voor gaan. Maar laat dit nu net datgene zijn waar we als Beweging zo goed in zijn. Signalen opvangen, ideeën bundelen en dan vooruit, de handen uit de mouwen. Dat kan, met de kracht en goesting van alle mensen samen.